

4. Ноздренков В. С. Моделі та засоби оцінювання знань за допомогою гібридної нечітко-нейронної інформаційної технології : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 «Автоматизовані системи управління та прогресивні інформаційні технології» / Ноздренков В. С. — Харків, 2007. — 20 с.
5. Рубін Е. Ю. Моделі, методика та технології оцінювання якості процесу освіти на основі інформаційних показників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 «Автоматизовані системи управління та прогресивні інформаційні технології» / Е. Ю. Рубін. — Харків, 2005. — 20 с.
6. Ящур Т. В. Оцінка якості навчально-пізнавальної діяльності в системі «студент-комп'ютер» : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.01.04 «Ергономіка» / Т. В. Ящур. — Харків, 2000. — 17 с.
7. Doe C. G. A look at ... web-based assessment / C. G. Doe // Multi-Media & Internet@Schools. — 2005. — Vol. 12, № 3. — P. 60—70.
8. Gallagher A., Bennett R. E, Cahalan C., Rock D. A. Validity and fairness in technology-based assessment: detecting construct-irrelevant variance in an open-ended, computerized mathematics task / A. Gallagher, R. E. Bennett, C. Cahalan, D. A. Rock // Educational Assessment. — 2002. — Vol. 8, № 1. — P. 27—41.
9. Pellegrino J. W., Chudowsky N. The foundation of assessment / W. J. Pellegrino, N. Chudowsky // Measurement: Interdisciplinary Research and Perspective. — 2003. — №1(2). — P. 103—148.
10. Zenisky A. L., Sireci S. G. Technological Innovations in Large-Scale Assessment / A. L. Zenisky, S. G. Sireci // Applied Measurement in Education. — 2002. — Vol. 15, № 4. — P. 337—362.

Корват Л. В., старший викладач
кафедри педагогіки і психології

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Підвищення якості професійної освіти є однією з актуальних проблем як для України, так і для світової спільноти. У загальному контексті глобалізації Рада Культурної Кооперації Європи визначила ключові компетенції, які мають засвоїти сучасні молоді європейці. Компетентнісний підхід, що формується на цій основі, розглядається і в рамках вимог Болонського процесу та спрямовує до нового бачення змісту освіти, методів, технологій і пов'язується з

модернізацією й оптимізацією освітнього процесу, переосмисленням цілей і результатів освіти, зокрема професійної.

Актуальність розвитку психологічних компетенцій майбутніх економістів у сучасних соціально-економічних умовах обумовлена зростанням ролі психологічних факторів у процесі діяльності. Професійна діяльність фахівця-економіста сьогодні суттєво відрізняється від діяльності економістів навіть десять років тому, що зумовлено загальними тенденціями змін, пов'язаними з процесами інформатизації та глобалізації, що виявляє вплив і трансформує психологічні аспекти професійної діяльності.

Дослідження психологічних особливостей діяльності та підготовки фахівців економічного профілю є актуальним в силу масового характеру цієї професії та її важливості для суспільства. Діяльність сучасного економіста є гетерогенною з істотною прихованою часткою, тому для забезпечення високої якості професійної підготовки необхідно формування цілісності та системності суб'єкта професійної діяльності у відповідності до психологічних вимог професії, формування таких особистісних якостей і структур, які роблять посилюючою для майбутніх економістів самостійну орієнтацію у світі професійних знань та діяльності.

Психологічні компетенції — це складові загальної та професійної компетентності фахівця, що проявляються у психологічних знаннях, уміннях, навичках, індивідуально-психологічних особливостях особистості й відображають психологічну готовність ефективно діяти в умовах професійної діяльності, а також пов'язані з її психологічним змістом і способами реалізації. Психологічні компетенції впливають на результативність розв'язку професійних ситуацій і визначають рівень успішності суб'єкта діяльності.

З однієї сторони розвиток психологічних компетенцій відбувається стихійно у процесі соціалізації особистості. Однак для професійної діяльності розвиток психологічних компетенцій майбутніх економістів має бути запланованим, тому відповідь на питання, які психологічні компетенції є важливими для професійної діяльності майбутніх економістів має бути отримана шляхом дослідження психологічних контекстів професійної діяльності фахівців економічного профілю.

Розробка моделі професійних компетенцій — це складний процес, який вимагає поетапної дослідницької роботи. У практичній діяльності для проектування та розробки моделей професійних компетенцій зазвичай використовуються методи прогностичного інтерв'ю, критичних інцидентів, репертуарні матриці,

метод прямих атрибутів (сортування карток), аналіз документації (посадових інструкцій, положень про організацію і її підрозділи, бізнес-планів, навчальних програм). Кожен з них має як свої переваги, так і обмеження у використанні.

Результатом застосування методів критичних інцидентів та прямих атрибутів для дослідження професійно-психологічних компетенцій фахівців економічного профілю стала модель професійно-психологічних компетенцій фахівців економічного профілю, до складу якої були введені такі компетенції — когнітивні, мотиваційні, комунікативні, соціально-психологічні, самоорганізаційні, саморегуляційні та аутопсихологічні.

Домінуючими в даній моделі є когнітивні компетенції, які проявляються в обсягу необхідних професійних знань, умінні аналізувати та обробляти інформацію, планувати роботу, прогнозувати результати, концентрувати та переключати увагу, запам'ятовувати та пам'ятати необхідну інформацію, мати особливе відчуття часу тощо. Когнітивні компетенції є детермінантними щодо інших професійно-психологічних компетенцій, оскільки їх розвиток обумовлюється розвитком когнітивної компетенції. В основному професійно-психологічні компетенції розвиваються на основі когнітивної компетенції при включенні прийомів навчання, які стимулюють практичні уміння майбутніх фахівців та забезпечення професійно-психологічних компетенцій для вирішення проблем професійної діяльності, пов'язаними з її психологічними контекстами.

Мотиваційні компетенції проявляються у діловій спрямованості особистості, прагненні до реалізації поставлених цілей, розвиненій мотивації успіху і професійного зростання, професійному обов'язку, ціннісних орієнтаціях. Саме ці компетенції є важливою умовою становлення професіонала.

Комунікативні компетенції виявляються у знанні та умінні ділової комунікації, емпатії та рефлексії, умінні інтерпретувати засоби невербальної комунікації та належать до таких, що є універсальними незалежно від професійної діяльності.

Соціально-психологічні компетенції виражаються в уміннях налагоджувати ділові стосунки з колегами по роботі, з підрозділами та іншими організаціями, у спільній професійній діяльності та взаємодії, соціальному інтелекті і є важливими не тільки для професій соціального типу, а відносяться до таких властивостей особистості, що впливають на професійний успіх незалежно від професії.

Самоорганізаційні компетенції проявляються в уміннях ефективно організовувати власну діяльність та роботу інших людей.

Саморегуляційні компетенції полягають у цілеспрямованому вмінні підтримувати тривалий стан працездатності, умінні регулювати емоційні стани, що є важливим для напруженої повсякденної діяльності економістів.

Аутопсихологічні компетенції є не менш вагомими і проявляються у знанні і розумінні власних індивідуально-психологічних особливостей, умінні використовувати переваги та компенсувати «слабкі» сторони, адекватній самооцінці, дисциплінованості, відповідальності тощо.

Виявлені професійно-психологічні компетенції дозволяють проектувати навчальний процес психологічної підготовки майбутніх економістів у такий спосіб, щоб процес розвитку компетенцій був максимально сприятливим і ефективним. Розроблена модель задає напрями психологічної підготовки майбутніх економістів, зокрема, ставить вимоги до оновлення її змісту та добору оптимальних методів та організаційних форм навчання, може бути реалізована як при розробці окремих навчальних курсів чи тренінгів з психологічної підготовки майбутніх економістів, так і в розробці процедур професійного відбору та підбору фахівців-економістів на ті чи інші посади в організаціях та підприємствах.

*Лавериненко Д. Г., старший викладач
кафедри педагогіки та психології*

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ

До основних чинників підвищення якості аудиторної роботи зі студентами, що в свою чергу впливає на ефективність формування їх професійної спрямованості, доцільно віднести наступні: психологічні; соціальні; педагогічні; соціально-психологічні; психолого-педагогічні; соціально-педагогічні та ін.

Якість аудиторної роботи зі студентами економічного університету, що детермінує динаміку їх професійної спрямованості, значною мірою залежить від врахування впливу соціально-психологічних чинників, основними серед яких, на нашу думку, є: особливості аудиторного спілкування між усіма учасниками навчально-виховного процесу; соціально-психологічні механізми